

STUKJE

Polarisatie

De schilder is in vergetelheid geraakt. Veel meer dan zijn naam weten we niet. En dat hebben we dan nog aan hemzelf te danken: hij schilderde hoe hij heette onderaan op het paneel. Verstandig. Zo weten we tenminste iets. Maar het ging hier natuurlijk niet om hem. Al was hij maar liefst deken van het Sint Lucasgilde van Dordrecht, nederigheid past een schilder. Het paneel is eigenlijk een brok van een totaal: een retabel uit het klooster van de Augustijner monniken - zo'n groot altaarstuk dat vaak uit vele panelen is samengesteld en waarop talloze details uit vele bijbelse en andere legenden zijn uitgebeeld. We weten niet welke andere voorstellingen oorspronkelijk in dit retabel zaten, want ze zijn kwijt. Weggeraakt in turbulente periodes waarin retabels minder werden gewaardeerd, zoals de beeldenstorm en de Franse tijd. Verstoep, verkocht, gestolen of vergeten. Jammer hoor.

Dit ene overgebleven paneel toont een heel beeldverhaal in één landschap. We zien hoe Christus zijn eigen kruis moet dragen en dan in zijn onderbroek op een koude steen zit en wacht, terwijl een soldaat alvast rommelt tussen de martelgereedschappen in een mandje. Vervolgens wordt hij op het kruis vastgemaakt. Op de rots achteraan is het kruis inmiddels opgericht en wordt het geflankeerd door twee andere kruizen, waarop boeven zijn gespijkerd. Door de wolken vallen veelzeggende zonnestralen, precies op het middelste en het rechterkruis. De linker misdadiger is namelijk de echte slechterik van het stel, en niet ontoevallig zien we achter zijn donkere rug de stad tegen de zwarte rotsen: Jeruzalem. Kijk, al die torentjes zijn gekroond met een maansikkel. En wat hebben veel van de hotemetoten in het tafereel - de lieden die deze martelgang en kruisdood op hun geweten hebben - een tulband op. Rara, wat zou daar nou mee bedoeld worden? Voor de middeleeuwse beschouwer was het echt niet zo moeilijk: zij hebben het gedaan. Er staat ook symbolisch op wat er moet gebeuren met dergelijke vruchteloze lui: de tak aan de fruitboom waar geen appeltjes in komen, die hakken we af! Weg ermee.

Gelukkig waren dit soort kunstwerken vroeger niet voor iedereen te zien. Ze waren zelfs meestal gesloten. Alleen op feestdagen gingen de luiken van het altaarstuk open. Je zou ook maar op verkeerde gedachten komen.

Anne Nies Keur

Zie ook pag. 5

Vervolg van pag. 1:

Cora de Kok: "Ieder kind verzamelt, maar ik heb het volgehouden"

"Wij bieden ook de basisscholen een pakket proefflessen aan, zodat kinderen weer echt met de handen bezig kunnen zijn. Naast de veegbeweging voor de I-phone is meer motoriek een must."

Veelzijdig

Cora geeft ook workshops. Geïnspireerd door haar drie meter lange vissen, vroeg de dominee van de Ark in Hendrik-Ido-Ambacht om een workshop Apocalyps. Dat leverde enorme vleugels op, zowel goede als boze. Religieuze motieven spreken haar aan. Voor de Maranathakerk in Zwijndrecht maakte ze een afscheidend gordijn en een voorhang voor de dijksynagoge in Sliedrecht. Ze heeft zich ontwikkeld tot een veelzijdig kunstenaars in textiel, die zowel lijkwaden voor een begrafenis als tafellakens en servetten voor bruiloften maakt. Maar ook een tiental textielsculpturen aan 8 meter hoge masten op de buitenpier van de haven van Burghsluis. En kleding in opdracht, voor particulieren maar ook voor het theater, de

kostuums voor het 'gekkentoneel' van de stichting Culturele Educatie bijvoorbeeld. "Ik werk graag met geestelijk uitgedaagden en geef als vrijwilliger les in tekenen en textiel bij Syndion in Gorinchem."

Nieuw elan

Ondanks - of soms misschien dankzij - de bezuinigingen ziet ze een nieuw elan in de cultuur. Pictura is heel actief. Het Energiehuis straalt. Dort Yart ademt een pioniersgeest. Dordrechts Museum fonkelt onder Peter Schoon. Muziektheater Hollands Diep van Cilia Hogerzeil brengt spraakmakende producties. Urban Explorers verkennen de stad. De Biesbosch leeft. Via Lumina aan de Voorstraat verrijkt het galeriebestand. Cora's eigen galerie leidt nu een virtueel bestaan. Jammer dat Munt en Berckepoort leeg staan, dat verarmt de binnenstad, maar een theatertje annex grand café op die plaats zou mogelijk een goede invulling zijn.

Ton Delemarre

Cora de Kok: "Ik geef les in textiel bij Syndion in Gorinchem."

Foto: Ton Delemarre

Vervolg van pag. 1:

Vrijwilligers houden molen draaiend

De leerling-molenaar Peter Raggars aan het werk, boven zijn hoofd het sneldraaiende maalwerk

Foto: Huib Lekx

Authentiek stuk techniek

Het is een fraai staaltje authentieke techniek, dat in de basis eenvoudig is, maar toch ingenieus in elkaar steekt. Er zijn houten constructies in allerlei vormen en grote houten tandwielen die exact in elkaar grijpen en met veel precisie zijn gemaakt. Alle bewegende delen zijn van verschillende soorten hout om slijtage tegen te gaan. Voor veel tandwielen wordt pokhout gebruikt, een zelfsmurende houtsoort. Door het hart van de molen loopt de koningsspij, een tien meter lange hoofd-as van eikenhout, van een ongetwijfeld ooit indrukwekkende eik, die voor de aandrijving zorgt. Aan het plafond hangen grote stukken varkensvet (reuzel) aan touwen te drogen als Italiaanse hammen, zij dienen als smering voor de bewegende delen van de molen. Met het kruiwiel, dat buiten op de stelling zit, kunnen de wieken in de juiste positie op de wind worden gezet. Want technische kennis alleen is voor een molenaar niet genoeg, je moet ook meteorologische kennis in huis hebben. Dat is dan ook een belangrijk onderdeel van de molenaarsopleiding.

Industrieel erfgoed

Menig bezoeker zal na rondleiding door de molen beseffen hoe bijzonder dit monument is. Helaas is dat historisch besef voor de andere Dordtse molens te laat gekomen. Alleen al aan de Noordendijk stond een flink aantal molens met prachtige namen als 'De Windhond', 'De Duynen', 'Het Hert', 'Het Fortuin' en ook 'De Kraker', die op korte afstand van 'De Kyck' stond, ter hoogte van wat nu café De Vrijheid is. Dat besef ontstond pas in de jaren twintig van de vorige eeuw en daarmee ook de weerstand tegen het slopen van molens. Maar toen was het al te laat en is, na veel protest en jaren touwtrekkerij, ook molen 'De Nachtegaal' gesneuveld in 1930. In oude krantenberichten kun je lezen over een 'geschondden stadsbeeld' en een 'troosteloos landschap' na het verdwijnen van wéér een molen. Maar door de almaar doormarcherende industrialisering waren de molens, ondanks alle protesten tegen sloop, hun leven niet zeker.

Trots

Ook de 'Kijck over den Dijk' is de dodendans maar ternauwer-

Top Naeff Festival

Grondlegster van het meisjesboek, toneelrecensente en eerste vrouwelijke ereburger van Dordrecht: Top Naeff was een memorabele vrouw. Toch is haar werk, geheel onterecht, in de vergetelheid geraakt. Daarom staat Dordrecht in september in het teken van 'onze' Top. Dan organiseren verschillende culturele organisaties het Top Naeff Festival.

De feestelijke opening van het festival werd gedaan door Gé Vaartjes, op 5 september. Hij is biograaf van de schrijfster en gaf een interactieve lezing over haar leven en werk. Ook werd een bundel gepresenteerd met daarin de beste korte verhalen van Top Naeff: Vriendelijke anarchie. Deze bijzondere heruitgave is samengesteld door Gé Vaartjes en gepubliceerd door uitgeverij Liverse.

Wandeling en expositie

In Dordrecht zijn er allerlei plekken die een link met Top Naeff hebben. Een speciale wandeling leidt langs die locaties. Het startpunt is Intree

Dordrecht, daar is de route te krijgen. Het Onderwijsmuseum (Nieuwe Haven) brengt van 6-30 september met foto's en objecten uit de collectie van het Letterkundig Museum leven en werk van Top Naeff in beeld. Met bijzondere aandacht voor het thema onderwijs. Dé winkel voor (leren) lezen, LeesLETTERS (Vleeshouwersstraat), wijdt de hele maand september haar etalage aan Top.

Behalve een workshop kijkdoos maken in het museum Huis Van Gijn was er bij De Luthiers een atelierconcert. Actrice en voordracht-kunstenaar Rineke Koek verzorgde een optreden, begeleid door rockgitarist Carlo Broere, met Tops boeken Emplettes en De Mens uit begin 1900 als vertrekpunt. Koek stelde de vraag: "Is er in de laatste honderd jaar iets veranderd?" In het theater van Inter Amicos werd *Mannen van Top* voor het eerst vertoond. Een toneelstuk geschreven door Ans de Mol over het leven van Top Naeff.

Birgit van Rens

Colofon

Redactieadres:
Johan de Wittstraat 40A
3311 KJ Dordrecht
tel. 750 89 66
E-mail: r.besjes@kpnmail.nl
Website:
www.tienplus.net
Redactie:
Ria Besjes, Ton Delemarre,
Arie van 't Hoff, Anne Nies
Keur, Els Kobec, Huib Lekx,
Megin Mastenbroek, Wytke
Nederveen
Medewerkers:
Jehanne Hulsman, Elseline
Knuttel, Birgit van Rens
Druk: Morks Drukkerij
Volgende uitgave: 30 oktober
Kopij aanleveren: vóór 3 okt

nood ontsprongen en werd onder meer bedreigd door de bouw van de elektriciteitscentrale. Gelukkig zijn wij ons tegenwoordig meer bewust van de waarde van deze industriële pareltjes. Uiteindelijk is de molen door de stichting 'Molen Kyck over den Dyck' voor één gulden van de gemeente gekocht en in 1999 gerestaureerd. Vanaf die tijd zorgt een enthousiaste club van vrijwilligers er voor dat de 'Kyck over den Dyck' misschien nog wel een paar eeuwen trots over de Noordendijk kan blijven uitkijken.

Openingstijd molenwinkel:
zaterdag van 10.00-16.00 uur
Zie ook:

www.molen-dordrecht.nl

Huib Lekx